

KASTEEL d'URSEL MAGAZINE

Driemaandelijkse uitgave van de Provincie Antwerpen/Kasteel d'Ursel, Hingene | 21ste jaargang # 80 | februari–maart–april 2025

HENRI D'URSEL

Beste Vriend,

Na een boeiende ervaring in het Federaal Parlement keer ik met veel enthousiasme terug naar mijn vertrouwde rol als gedeputeerde van de provincie Antwerpen. Ik kijk ernaar uit om samen met jullie een nieuw en sprankelend jaar te beginnen.

In 2025 laten we ons meevoeren door het ritme van de seizoenen. Tijdens het Winterbal nemen we je mee naar de sfeer van de jaren 1920. In de lente verwelkomen we een nieuwe editie van de Primavera Pianistica, een internationale masterclass voor piano. Jonge talenten uit de hele wereld laten hun muzikaliteit schitteren in unieke concerten.

In juni brengen de Kasteelfeesten 'The Roaring Twenties' tot leven. Het vernieuwde concept en programma lichten we toe in het meinummer, maar in dit

magazine maak je alvast kennis met Henri, de 8ste hertog d'Ursel. Ook kijken we uit naar de thuiskomst van een bijzonder schilderij dat na jarenlange afwezigheid weer te bewonderen zal zijn in het kasteel, tijdens onze zomerse opendeurdagen.

Tijdens de donkere dagen van 2025 verwelkomen we je graag in een sfeervolle spiegeltent. Na een nieuwe editie van Winterdans richten we daar een gezellige winterbar in. Voor de jongste bezoekers brengen we een vernieuwde versie van Kerstmagie.

Maar eerst gaan we op zoek naar het licht! Ik vind dat altijd in Hingene, een plek die warmte en schoonheid uitstraalt. Hopelijk ontmoet ik je daar binnenkort.

Namens de deputatie,
MIREILLE COLSON
bevoegd voor toerisme, recreatie- en groendomeinen

COLOFON Kasteel d'Ursel
Wolfgang d'Urselstraat 9
2880 Hingene
www.kasteeldursel.be
T 03 820 60 10
info@kasteeldursel.be
IBAN BE54091018504797
BIC GKCCBEBB

Het magazine van het Kasteel d'Ursel is een uitgave van de deputatie van de provincieraad van Antwerpen:
Cathy Berx, gouverneur-voorzitter,
Luk Lemmens, Jinnih Beels,
Jan De Haes & Mireille Colson, leden
en Maarten Puls, provinciegriffier

Jaargang 21, nummer 80,
februari-maart-april 2025

Redactie: Koen De Vlieger-De Wilde en Veerle Moens
met medewerking van Marcel De Cock,
Leopold d'Ursel & Carlo Siau

Vormgeving: Frederik Hulstaert

Druk: Antilope De Bie

Oplage: 5.500 exemplaren

*Dit magazine werd gedrukt op milieuvriendelijk
papier met FSC®-certificaat en verpakt in
milieuvriendelijke folie.*

ISSN 1781-4464

KASTEEL d'URSEL MAGAZINE

Blijf op de hoogte

Neem een gratis abonnement op dit Magazine via info@kasteeldursel.be of schrijf je in voor onze digitale nieuwsbrief via www.kasteeldursel.be. Zo krijg je automatisch de digitale versie van dit Magazine. Op onze website vind je ook alle Magazines die sinds 2005 zijn verschenen.

Kasteelheer voor één dag

Huur het kasteel en nodig je gasten uit in een schitterend kader. Tarieven en voorwaarden vind je op www.kasteeldursel.be.

Steun het kasteel

Wil je helpen bij de verdere verfraaiing, de inrichting en het onderhoud van het kasteel en het park? Stort dan jouw gift op rekening BE54 0910 1850 4797 (BIC: GKCCBEBB) van kasteel d'Ursel met als mededeling 'Gift'.

Sinds 1 juni 2023 zijn giften aan het kasteel helaas niet meer fiscaal aftrekbaar. Alvast hartelijk dank!

‘Antoinette, wie heeft den bal?’

‘We kwamen vaak met mijn moeder Anette Lemmens (1933–2024) wandelen in het park’, zegt Maurits Van den Bossche uit Hingene. ‘Omdat ze minder goed te been was, deed het deugd om regelmatig te kunnen rusten op een van de herinneringsbanken. Na verloop van tijd begonnen we de banken en de plaatjes die erop hangen te kennen. Dan ging mijn moeder op zoek naar een bank die ze nog niet kende en zo hebben we ze uiteindelijk allemaal gezien. Twee weken voor haar overlijden waren we nog samen in het park en toen heeft ze nog eens laten vallen dat ze zelf graag een bank wilde sponsoren. Zo zouden ook andere mensen er kunnen rusten tijdens hun wandeling.’

‘Toen we het kasteel contacteerden, bleek dat er nog maar één bank beschikbaar was: die aan het einde (of het begin) van de platanendreef. Dat kwam eigenlijk heel goed uit, want mijn moeder vond dat een ideale bank om nog even te zitten voordat ze terug naar huis ging. Bovendien heb je er een mooi zicht op de grote walgracht. Vaak zitten de eendjes daar en in de zomer kan je er de grote karpers met hun rug boven water zien komen. De spreuk op het plaatje verwijst naar het kinderspel dat oma haar achterkleinkinderen aanleerde. Het is fysiek eenvoudig, dus dat kon ze nog meedoen. Tegelijk hebben we haar naam – Anette – een beetje aangepast zodat hij beter past bij het kasteel (*licht*). Uiteraard hebben we het spel ook nog gespeeld tijdens de inhuldiging van de herinneringsbank. Een zesjarige vatte de essentie goed samen, toen hij vroeg of hij dan hier aan oma kon komen denken. Op kerstavond zijn we met de familie aan de bank gaan aperitieven en onze zesjarige heeft toen zijn hapje voor oma achtergelaten. De volgende dag was het weg, ongetwijfeld met hulp van haar geliefde eendjes.’

De kasteelvrijwilligers tijdens het vrijwilligersfeest op 5 december 2024

Groepsbezoek

Eeuwenlang verblijft de familie d’Ursel’s zomers in Hingene en ’s winters in haar stadspaleis in Brussel. Het groepsbezoek start met de bouwgeschiedenis van beide monumenten. Je verneemt ook meer over de restauratie en de geschiedenis van de tientallen wandbespanningen met bedrukt en beschilderd katoen. Na de grondige restauratie vertellen we het hele verhaal. Je ontdekt ook het werk van enkele getalenteerde amateurschilderessen uit de familie. Tot slot bezoek je de spiegelzaal, de bibliotheek en de salons met het schitterende roze en blauwe Chinese papierbehang. Vanaf eind april maak je ook kennis met een bijzonder portret dat vroeger de inkomhal sierde, vijftig jaar geleden mysterieus verdween en onlangs weer is opgedoken.

Een groepsbezoek is mogelijk tot en met 12 september 2025 op weekdagen na reserveratie. Het duurt ongeveer 2 uur en kost 12 euro per persoon (minimum 120 euro) plus 80 euro per gids (maximum 15 personen per groep). Voor of na je bezoek kan je ook genieten van cava (5 euro), koffie (4 euro) of koffie en taart (9 euro) in de prachtige spiegelzaal.

Reserveren kan via info@kasteeldursel.be of 03 820 60 10.

Vrijwilligersfeest

Op 5 december werd het vrijwilligerswerk internationaal gevierd. Voor ons was dit de ideale gelegenheid om onze vrijwilligers in de bloemetjes te zetten met een feest in de inkomhal en de spiegelzaal van het kasteel. Hiermee willen we onze trouwe ploeg bedanken voor hun enthousiaste inzet en grote betrokkenheid. De aanwezigen kregen een feestelijk menu met Vlaamse klassiekers.

Het voorbije jaar hielpen ze vooral mee met de publieksbegeleiding van de tentoonstelling, maar ook in 2025 belooft het druk te worden in het kasteel. We kunnen nog extra hulp gebruiken bij de opbouw, het onthaal of catering bij de Kasteelfeesten, de zomerse opendeurdagen en de volgende editie van Winterdans en Kerstmagie.

Wie zin heeft om onze vrijwilligersploeg te komen versterken, of een familielid, vriend of vriendin kent, kan een mailtje sturen naar info@kasteeldursel.be voor meer info.

‘Ik wilde films maken’

Henri d'Ursel (ca. 1918–1922) · Privécollectie d'Ursel

Op zondag 8 juni 2025 brengen de Kasteelfeesten ons terug naar de jaren 1920, de tijd van ‘The Roaring Twenties’ en ‘Les Années Folles’. De centrale figuur is deze keer Henri, 8ste hertog d’Ursel (1900–1974). In dit artikel lees je zijn verhaal, verteld door hemzelf en zijn zoon Léopold.

Zijn jeugd

Henri was de oudste zoon van Robert (1873–1955) en Sabine Franquet de Franqueville (1877–1941), 7de hertog en hertogin d’Ursel. Over de vroege jeugd van mijn vader heb ik niets gevonden, maar alles moet vermeld staan in de honderden brieven die zijn moeder en zijn grootmoeder, Antonine de Mun, 6de hertogin (1849–1931) elkaar stuurden. Toen hij

tien was, schreef Henri ‘Mijn dagboek van 4 september 1911 tot 11 september 1912’. Op de omslag staat ook nog: ‘Henri van 10 en 11 jaar, zijn zusjes Hedwige van 9 en 10 jaar en May van 6 en 7 jaar’. Het begint als volgt: ‘Vandaag, 4 september 1911, beginnen we met onze memoires. Mijn zussen en ik zullen om de beurt schrijven en vandaag houd ik de pen vast. Ik was heel braaf vandaag en mama beloofde me een boottocht naar Antwerpen als beloning.’ In feite was het mijn vader die het hele dagboek schreef, zonder spelfouten en in een ongelooflijk goed gevormd handschrift. Hij illustreerde het met talloze foto’s en ansichtkaarten die hij tussen zijn teksten stopte.

‘Dinsdag 10 oktober 1911. Vandaag gaan we naar Leuven om onze fietsen te kopen en we stoppen onderweg bij Wespelaer. In Leuven willen we de kerk bezoeken en we hebben veel moeite om de deur voor ons

te laten openen. Er hangen interessante schilderijen binnen. We bestellen onze fietsen bij Egide Raeymakers. We bezoeken de collectie Spoelberch [in het kasteel van Wespelaer]. Er is een kleine Breughel, een mooie Rubens en fraai porselein. Meneer de Spoelberch laat ons de brouwerij (Artois) in detail zien. We keren terug naar Hingene voor het avondeten.’ Wat verder lezen we, tijdens een verblijf in Château de la Muette bij Parijs: ‘Zaterdag 11 mei 1912. Deze ochtend fotografeert mama de [schilderijen van] Philippe de Champaigne, de Hersent, de Rayburn en de twee zeegezichten van Minderhout voor mijn album. Ik lunch met oom Albert [de Mun] en tante Simone, die erg aardig voor me zijn. Vanmiddag ga ik met tante Sissy naar het Louvre.’ Het hele album is in dezelfde stijl geschreven en getuigt van een vroegrijpe volwassenheid en een al sterk ontwikkelde liefde voor kunst.

Ecole Abbati le de Maredsous, 1911-1912. Classe préparatoire.

Henri in de voorbereidingsklas van de abdijschool van Maredsous (1911)
Privécollectie d'Ursel

Henri en zijn vader Robert in Richmond, Engeland (1914)
Privécollectie d'Ursel

Tot de Eerste Wereldoorlog uitbrak ging mijn vader – net zoals heel wat familieleden voor hem en na hem – naar de abdijschool van Maredsous. Ik heb er geen geschreven verslag van gevonden, maar wel enkele foto's waarop de leerlingen en de gebouwen te zien zijn. In augustus 1914 maakte mijn vader zich niet klaar om terug naar school te gaan, maar vluchtte hij voor de oorlog. Hij wijdde er ook een klein album aan. Toen hij dertien en een half was, leek zijn handschrift al op het handschrift dat hij zijn hele leven zou gebruiken. *'6 augustus 1914. Het is mooi weer, de vogels zingen. De natuur is in volle bloei. En in het oude kasteel van Gruthuyse [bij Brugge, waar een andere tak van de familie woonde] verraadt niets de droefheid en verlatenheid die in Europa heerst. De oorlog is verklaard. De mannen zijn vertrokken. De velden zijn verlaten. Een grote droefheid hangt in de lucht. Oorlog: dat verschrikkelijke woord ligt al acht dagen in ieders mond.'*

'19 augustus 1914. Franse aftocht in Lotharingen en de Elzas ... Mama gaat vanmorgen naar Hingene. 's Avonds ga ik met Adeline naar Brugge. Terwijl ik langs een venster met in het Vlaams geschreven berichten liep, zag ik dat er een grote veldslag was geweest tussen de Belgen en de Duitsers waaraan de jagers, de lansiers en de gidsen hadden deelgenomen (ik huiver bij dit

woord vanwege oom Wolfy). Verderop lees ik dat de Belgen slechts met 240 man waren tegen meer dan 2000 en zich na enkele uren moesten terugtrekken. Nog wat lager zie ik iets dat me doet verstijven van ontzetting en doet huilen: "Een van onze beste officieren, graaf Wolfgang d'Ursel is doodelyk gewond." Dodelijk! Wat een klap voor Grannie [Henri's grootmoeder Antonine de Mun] en tante Jacqueline [Wolfgangs echtgenote]. Ik hield zoveel van hem ...'

Het eerste deel van 1915 bracht mijn vader door in het Château de la Muette in Parijs en het kasteel van Bourbilly in Bourgondië, de twee residenties waar zijn moeder Sabine de Franqueville was opgegroeid. Hij leerde er veel neven, nichten en andere jongeren van zijn generatie kennen. Na de zomer verhuisde hij naar Engeland, waar zijn vader Robert verbindingsofficier werd met het Britse leger. Henri ging er naar de katholieke kostschool Ampleforth College ten noorden van York. Hij werd regelmatig vermeld in het *Ampleforth Journal*, als ijverige deelnemer en bestuurslid van de *Poetry Society*, de *Library Literary and Debating Society* en de *Historical Society*. Op 10 maart 1918 gaf 'Mr. d'Ursel een lezing over Ruskin en zijn kunstonderwijs. Het artikel behandelde de invloeden die Ruskins geest vormden en ging dieper in op zijn houding ten opzichte van kunst en natuur, en de eerbied voor de natuur

die alle kunstenaars volgens hem moesten hebben. De welsprekende analyse van Ruskins ideeën door de heer d'Ursel wekte een felle controverse op, waarin zich de heren Davey, Morrissey, Ruddin, Ryan, Hawkswell en B venot mengden.' Mijn vader slaagde met onderscheiding voor de toelatingsexamens Frans en geschiedenis voor de universiteiten van Oxford en Cambridge, maar toen eindigde de oorlog.

Zijn jaren in Parijs

In zijn memoires, die hij ongeveer dertig jaar later schreef, noteerde Henri: *'November 1918 bracht ons terug naar Parijs. Ik zag en hoorde niets van de euforie van de Wapenstilstand, die nog lang bleef nazinderen, want wij keerden terug naar een droevige en compleet veranderde omgeving.'* Niettemin maakte hij de volgende twee jaar, in het kielzog van zijn lieve neef François Darcy, kennis met al wat Parijs telde aan jonge aristocratische mannen en vrouwen *  la mode*: Roug , Roussy, Gontaut, Rochechouart, Murat, etc. In 1921 moest er een goede partij worden gevonden om mee te trouwen. Henri schreef: *'Ik ken alle erfgenamen niet meer waarvan mijn tante de Courcy een overzicht bijhield, maar ik hoor haar nog praten over de juffrouwen de Trevenhoenc, juffrouw de Talhouet die alles had en de kleine la Tr moille: de belangrijkste erfgename in die tijd, die helaas zou intreden*

Henri met Antoinette voor het kasteel tijdens hun Blijde Intrede in Hingene, geflankeerd door zijn grootmoeder Antonine de Mun en zijn vader Robert (9 september 1923) - Privécollectie d'Ursel

in het klooster. Maar ik dacht amper aan trouwen, ik was twintig jaar oud en had noch mijn studies afgemaakt, noch mijn militaire dienstplicht vervuld.'

'Mijn goede grootmoeder [Antonine de Mun] wilde voor haar dood absoluut zeker weten dat er voor haar oudste kleinkind een solide huwelijk geregeld was. In Leuven ontving ik een telegram dat me dringend naar Parijs riep.' Tijdens een dansnamiddag werd mijn vader voorgesteld aan 'een heel mooi jong meisje [Blanche de Bourbon] dat lichte terwijl ze danste. Zonder enige moeite was ik vanaf dat moment halsoverkop verliefd. Ik keerde terug naar Leuven, net lang genoeg om mijn rechtenstudie met onderscheiding af te ronden.' Ze verloofden zich, het huwelijk was gepland voor februari 1922 maar werd om onduidelijke redenen geannuleerd. 'Een paar maanden later zou Blanche getrouwd zijn en ik ... opnieuw verloofd.'

Teleurgesteld door het mislukken van het huwelijk en het verlies van zijn liefde, trok mijn vader zich terug in Engeland waar hij, in een nieuw notitieboekje, verschillende gedichten schreef waarin al zijn verdriet te zien is. 'Het was kort na mijn

terugkeer in Frankrijk dat ik een dringende uitnodiging ontving van mijn tante Franqueville om naar Parijs te komen voor een gesprek met Antoinette de la Trémoille, die niet in haar klooster was gebleven. Er volgde een ontmoeting. Ik voelde me net zo verliefd als een jaar eerder. Het is vreemd dat elke keer dat ik voordien Antoinettes naam hoorde, het me leek dat we op een dag zouden trouwen. De trouwdatum werd vastgelegd op 23 maart.'

'Een beetje rancune vermengt zich met mijn herinneringen aan een [Franse, aristocratische] maatschappij waar ik, zowel op mijn twintigste als op mijn dertigste en veertigste, hoewel om verschillende redenen, altijd kritiek op had. Ook voelde ik, toen ik eenmaal in die wereld was, een dubbele teleurstelling. Aan de ene kant leek het me een heel kleine wereld en tegelijk voelde ik me er heel klein. Trouwen betekent niet dat je gelijkwaardig wordt.'

'De volgende jaren bracht ik door in Brussel en Parijs, aangevuld met talrijke reizen (naar Zwitserland, de Pyreneeën, enz.). Ik zou echter niets geweten hebben van Parijs, waar ik zo van hield, als ik daar geen vriend had gehad die zich op een onvergelijkbare

manier elke straat, elke dichterlijke beschouwing en elke nachtclub herinnerde: Jacques de Casembroot. We leerden elkaar kennen tijdens onze legerdienst in 1923. Na drie dagen waren we dikke vrienden. Na twintig jaar zijn we dat nog steeds. Ook op dat moment begon ik de cinema al te verkiezen boven al het andere. Ik wilde films maken of ze van dichtbij zien maken. En zo begon een spannende periode in mijn leven, die helaas niet al haar vruchten heeft gedragen, maar waar ik veel mooie herinneringen aan overhoud.'

In surrealistische kringen

Mijn vader maakte kennis met Éric de Haulleville, Georges Hugnet, Jim Gérald en vele andere dichters, schrijvers, acteurs en kunstenaars uit het surrealisme. Hij assisteerde Jacques de Casembroot bij de productie van *Le péroquet vert*, een film gebaseerd op een roman van prinses Bibesco met wie hij ook bevriend was. *'Ik heb zelf ook cinema gemaakt. Ik hield ervan om kleine films te maken, zonder commerciële waarde, maar gebaseerd op inspanning waarbij poëzie uit techniek geboren zou worden.'*

Henri en Madeleine in het hôtel d'Ursel (1944) Privécollectie d'Ursel

Nadat hij had geoefend met kleine stukjes film en de best mogelijke apparatuur had aangeschaft, kreeg mijn vader van Georges Hugnet het script voor *La Perle*. *'Ik was echt blij. Niets kan mijn enthousiasme beschrijven toen ik het las. Het was precies waar ik van gedroomd had.'* In 1929 is de film afgewerkt, maar niet zonder moeilijkheden (mijn vader schreef er een episch verslag van tien pagina's over in zijn memoires). *La Perle* werd onder het pseudoniem Henri d'Arche uitgebracht in de Studio des Ursulines, die zich sinds 1925 specialiseerde in avant-gardefilms.

De vrij korte film (30 minuten) was ontroerend en poëtisch, maar werd bijna drie decennia lang vergeten. Zijn herontdekking in de jaren 1960 en 1970 was te danken aan het Brussels Filmmuseum, waarvan mijn vader een van de initiatiefnemers was. De film wordt regelmatig vertoond in retrospectieven van avant-garde Belgische cinema naast die van Storck, De Keukeleire en anderen. Zelf heb ik de film twee keer in het openbaar vertoond, ondersteund door muzikale composities van Daniel Schellekens.

Het jaar waarin *La Perle* verscheen, betekende ook het einde van mijn vaders eerste huwelijk. *'In 1929 gingen mijn vrouw en ik uit elkaar en deze [aristocratische] wereld sloot zich als een deur voor mij. Ik was te gelukkig tussen de kunstenaars en genoot met volle teugen van de vrijheid.'* Gedurende tien jaar leidde mijn vader een leven vol sociale en artistieke ontmoetingen met surrealistenaars zoals Max Ernst, Pierre Roy, Virgil Thompson en Man Ray. Hij solliciteerde ook bij de Banque Buurmans in Parijs: *'Ik begon er onderaan de ladder en voelde me nederig toen ik bij mijn aankomst, om halfnegen en om twee uur 's namiddags, telkens het register moest tekenen. Het voelde alsof ik diep gevallen was.'* Ondanks de economische crisis leerde hij er het vak en werkte hij zich op tot financieel analist. Ondertussen woonde hij in een ruim appartement waar een bediende zich over het huishouden ontfermde. De drie kinderen verbleven bij hun moeder: Thérèse (1924–2016), met wie ik een hechte

Henri en zijn jongste zoon Quentin op diens huwelijk in 1971
Privécollectie d'Ursel

band had, Antonin (1925–1989) die mijn peetvader was en later de 9de hertog zou worden, en Roland (1926–2003).

'In 1936 bood mijn vriend Jean del Marmol me een baan aan op de Wereldtentoonstelling van 1937. Ik nam ze met plezier aan, omdat ik graag wat van deze tijdelijke koorts wilde meemaken. Ik werd benoemd tot vertegenwoordiger van het Belgische commissariaat bij de Franse autoriteiten.' Op het einde van zijn Parijse herinneringen heeft mijn vader het over *'la petite Madeleine'*, die al snel zijn tweede vrouw (en mijn moeder) zou worden. Rond 1939 verliet hij Parijs voorgoed en keerde terug naar België. Toen de Tweede Wereldoorlog uitbrak, nam Henri – net zoals zijn vader Robert in de vorige oorlog – dienst in het leger, dat na achttien dagen moest zwichten voor de Duitse overmacht.

Terug in België

Over de tweede helft van zijn leven heeft mijn vader geen geschreven documenten nagelaten. Professioneel bleef hij bankier, als bestuurder bij de Bank van Brussel en oprichter van zowel de Caisse Privée als de Banque Sociale, maar hij bleef ook een grote interesse hebben in kunst en vooral cinema. In 1940 trouwde hij met mijn moeder, Madeleine André (1918–1956). Samen kregen ze vier kinderen: mijn oudere zus Marie (1941–1956), ikzelf (1942) en mijn jongere broers Pascal (1944) en

Quentin (1946–2014). Mijn moeder en mijn zus Marie overleden aan de gevolgen van een tragisch auto-ongeluk in Spanje in de zomer van 1956.

Mijn vader woonde in het hôtel d'Ursel op de Brusselse Houtmarkt tot het werd afgebroken in 1960. Daarna verbleef hij in Meerbeek, Hingene en – na de verkoop van het kasteel – Den Haan, gedurende de laatste jaren van zijn leven. Hij zei altijd: *'Ik heb me gevestigd aan de kust, met zicht op de zee die elke keer verandert als ik ernaar kijk. Ik kan er echt niks meer over zeggen. Maar wat is het mooi.'* Henri d'Ursel overleed op 30 mei 1974 en werd begraven in de familiegrafkelder naast de Sint-Stefanuskerk in Hingene. ■

LÉOPOLD D'URSEL

KASTEELFEESTEN 1922

In 1922 woont de 22-jarige graaf Henri d'Ursel in Parijs. Hij vertoeft er in artistieke en surrealistische kringen. Henri is jong, knap en vrijgezel, maar niet meer voor lang. Terwijl de uitnodigingen voor zijn huwelijk met Antoinette, prinses de la Trémoïlle, worden verstuurd, neemt hij in stijl afscheid van het vrijgezellenbestaan.

Samen met zijn vrienden brengt de graaf 'The Roaring Twenties' en 'Les Années Folles' helemaal naar Hingene. Geniet van hot jazz en swing bands, cabaret en vaudeville, burleske optredens, stomme film, oldtimers en historische figuranten. De ticketverkoop start rond 1 mei, maar noteer de Kasteelfeesten 1922 nu al in je agenda!

www.kasteeldursel.be

© Willem Rosiers

‘Bach is niet bedoeld voor de piano’

Bij het begin van de lente zakken jonge pianisten uit de hele wereld af naar het kasteel voor de dertiende editie van La Primavera Pianistica. Een week lang krijgen ze les van gerenommeerde professoren, ze spelen concerten voor liefhebbers en nemen deel aan een wedstrijd. Vorig jaar kroonde de jury de toen 15-jarige Dimitrios Kritikos uit Griekenland unaniem tot winnaar. Op 2 maart speelt hij zijn laureatenconcert in het kasteel.

Traditionele volksmuziek uit Griekenland, filmmuziek en een beetje blues. Met die genres groeide Dimitrios op in een gezin waar klassieke muziek nauwelijks aan bod kwam. Net zoals zijn oudere broer ging Dimitrios op pianoles en sindsdien heeft hij het instrument niet meer losgelaten. Zou dat muzikale brein dan toch te maken hebben met de muziek van Mozart die zijn moeder afspeelde, toen Dimitrios nog een foetus was? ‘Het zou zomaar kunnen,’ zegt de enthousiaste tiener. Tijdens het gesprek zal hij zijn moeder de deur wijzen, wanneer ze zijn slaapkamer binnenkomt.

Hoe heb jij La Primavera Pianistica ervaren?

‘Het was mijn eerste bezoek aan België en het was een ongelooflijke ervaring. Het is een unieke kans om op korte tijd zoveel pianodocenten te ontmoeten en om masterclasses bij hen te volgen. Ze hebben me heel wat waardevolle kennis bijgebracht die ik nog steeds in bepaalde stukken toepas. Een paar dagen voor de start van La Primavera Pianistica, schreef ik me voor de wedstrijd in. Onder het motto: ‘wat heb ik te verliezen?’ Het draaide goed uit (*lacht*). Toch ben ik altijd meer gestresseerd voor een wedstrijd dan voor een recital. Het enige wat me dan kalmeert, is die eerste

noot op de piano. Dan vloeit alle stress uit mijn lichaam weg. Ook de sfeer tussen de andere studenten zat goed. We trokken voor een daguitstap naar Brugge. We maakten een gezellige boottocht. Zo leerde ik op een andere manier mijn medestudenten kennen. In de vrije momenten brachten kaart- en bordspellen iedereen rond te tafel. We maakten veel lol. Het volledige parcours heeft me als muzikant ontwikkeld.

Wie zijn jouw pianohelden?

‘Uit de vorige generaties heb je pianisten als Vladimir Horowitz en Evgeny Kissin die ik enorm bewonder. Vandaag gaat mijn voorkeur uit naar Daniil Trifonov. Zeker wanneer hij romantisch of laatromantisch repertoire speelt. Chopin, Liszt, Rachmaninov ... Ik houd enorm van zijn interpretatie van het *Tweede Pianoconcerto* van Rachmaninov. Ik verkiez het zelfs boven de versie van Kissin! Het is voor mijzelf niet te vroeg om aan de pianoconcerto's van Rachmaninov te beginnen. Ze staan op mijn verlanglijstje. Zijn *Tweede* is mijn nummer een. Zijn *Eerste Pianoconcerto* vind ik dan weer enorm ondergewaardeerd. Dat zou ik zelf graag willen spelen. Over het *Derde* en *Vierde Pianoconcerto* wil ik momenteel nog niet nadenken (*lacht*).’

Geen Rachmaninov op je recital, maar hoe heb je jouw programma opgebouwd?

‘Ik heb de stukken in chronologische volgorde geplaatst. Waarom ook niet? Tijdens La Primavera Pianistica volgde ik onder andere een masterclass die specifiek gericht was op het eerste en laatste deel van de *Zevende Pianosonate* van Beethoven. Die sonate van hem is mijn absolute favoriet. Ik weet het. Het is best een controversiële mening! Bij pianosonates van Beethoven denken we misschien sneller aan bijvoorbeeld de *Appassionata* of *Waldsteinsonate*. Ook in Griekenland is die *Zevende* geen vaak gespeeld werk, maar voor mij is het ‘groots’ in alle opzichten. Niet alleen in lengte, ook in technische uitdagingen en diepere betekenis. Hier spreekt een relatief jonge Beethoven met duidelijke muzikale ambities.’

‘Oh, mijn God! Pianomuziek van Liszt. Dat is een ander paar mouwen. Ik kan niet uitmaken of *Rhapsody in Blue* dan wel de stukken van Liszt technisch moeilijker zijn. Een ding bij Liszt valt me wel op: hij schreef té veel noten. Was dat nu echt nodig, Liszt (*lacht*)?! Mijn handen proberen al die noten te pakken te krijgen. Het is soms een worsteling. *Un Sospiro* is een etude van Liszt die ik wel vaker op wedstrijden heb gespeeld. *Réminiscences de Norma* heb ik nog nooit voor een publiek gespeeld. Jullie krijgen dus de ‘première’. Ik moet eerlijk toegeven dat het me wat angst inboezemt. Het is een langer, minder bekend pianostuk van Liszt waarin hij thema's uit de opera *Norma* van Bellini verwerkte. Het helpt je als luisteraar en muzikant, wanneer je de opera kent. Maar aan het einde van de dag blijft het een op zich staand pianostuk dat Liszt vakkundig componeerde. Met veel noten!’

‘De laatste tijd verdiep ik me in jazz. *Rhapsody in Blue* is voor mij pure jazzmuziek, hoewel het precisiewerk vraagt, zoals bij klassieke muziek. Opnieuw veel noten en hier heb je een pak octaven met daartussen nog eens drie noten. Best uitdagend. De droom is natuurlijk om dit stuk ooit met een symfonisch orkest te spelen. Hoe dan ook haal ik tijdens het recital mijn innerlijke George Gershwin naar boven!’

Wat zijn jouw muzikale plannen voor de komende jaren?

‘Ik studeer rond mijn achttiende verjaardag af. Klassieke muziek krijgt in Griekenland helaas weinig kansen. Om die reden ben ik vastbesloten om naar het buitenland te trekken voor mijn volgende opleiding. Dan het liefst voor compositie. Ik neig eerder naar die richting dan naar een vervolgopleiding piano, om eerlijk te zijn. Mijn tweede instrument is trouwens accordeon. Dat vind ik een geweldig instrument, ondanks het minderwaardigheidscomplex waarmee het te maken krijgt. Het wordt vaak niet serieus genomen. In Griekenland hoor je het af

en toe in specifieke volksmuziek. Het is een zeer pianistisch instrument, omdat de rechterhand belangrijk is. En het is eens een ander geluid, nadat je acht uur op een dag piano hebt geoefend! Ik speel bijvoorbeeld liever Bach op accordeon dan op piano. Toen ik Bach voor het eerst op een goede accordeon hoorde, besefte ik: Bach is niet bedoeld voor de piano. Nog een van mijn controversiële meningen (*lacht*).’ ■

CARLO SIAU

PIANORECITAL MET DIMITRIOS KRITIKOS

Zondag 2 maart 2025

van 11 tot 12.15 uur

17 euro en kortingstarieven
(aperitief inbegrepen)

Info en reservatie

CC Ter Dilft | 03 890 69 30 | www.terdilft.be

CONCERTEN LA PRIMAVERA PIANISTICA COMPETITION 2025

Donderdag 20 maart, vrijdag 21 maart en
zaterdag 22 maart 2025

van 20 tot 21.30 uur

Deelname is gratis, maar na elk concert
vragen we een vrije bijdrage die wordt
verdeeld onder de jonge pianisten.

Reserveren kan voor meerdere data.

Info en reservatie

Kasteel d'Ursel
info@kasteeldursel.be

In 2024 vierde de Marken, een regio in Midden-Italië, de 250ste verjaardag van een van haar beroemdste zonen, operacomponist Gaspare Spontini. De uitvoering van de Hingense operapartituur *I Quadri Parlante* was het orgelpunt van het feestjaar. Marcel De Cock was bij de première en brengt verslag vanop de eerste rij.

I Quadri Parlante

De slotscène van *I Quadri Parlante* met de drie koppels en Don Bertoldo

In 2016 ontdekten we dat de vier partituren van Gaspare Spontini (1774–1851) in de hertogelijke bibliotheek verloren gewaande autografen waren. We durfden niet te dromen dat deze werken ooit opnieuw opgevoerd zouden worden. Maar met de enthousiaste toestemming van de familie d'Ursel vonden de provincie Antwerpen en het Studiecentrum voor Vlaamse muziek (Conservatorium Antwerpen) in Italië de gedroomde partner: de Fondazione Pergolesi Spontini. Hun Spontini-specialist Federico Agostinelli redigeerde eerst 'onze' *Le Metamorfosi di Pasquale* voor de uitvoering in 2018 in Venetië en Jesi. Nu deed hij hetzelfde voor 'onze' *I Quadri Parlante* zodat die voor het eerst in 224 jaar weer verklankt kon worden.

Palermo, 1800: I Quadri Parlante voor koning Ferdinand

Spontini werd geboren op 14 november 1774 in Maiolati, een klein dorp in de Marken. Hij studeerde in het nabijgelegen Jesi en later aan het conservatorium van Napels. In Rome, Venetië, Firenze en Napels kende hij zijn eerste successen. Toen Napoleon Italië binnenviel, vluchtte Bourbon-koning Ferdinand IV in 1800 met het hele hof van

Napels naar het Siciliaanse Palermo. Spontini volgde hen en werd er, als 25-jarige, benoemd tot muzikdirecteur en dirigent. Het is daar dat hij in de lente van 1800 *I Quadri Parlante* (De sprekende schilderijen) schreef: een *dramma giocoso*, een typisch Napolitaanse komische opera, voor het Teatro di Santa Cecilia. Dit pas in 1792 vernieuwde theater, in het historische centrum van Palermo, was toen het belangrijkste van de stad. Het bood plaats aan meer dan 500 personen en was de favoriete ontmoetingsplaats voor de aristocratie.

Door de aanwezigheid van het hof kreeg Spontini meer middelen dan ooit: een uitgebreid orkest en uitstekende, vrij bekende zangers. Van de werken uit zijn Italiaanse periode blijkt dit dan ook het breedste en rijkste klankpalet te hebben. Voor zover bekend, werd het werk na de eerste opvoering(en) in 1800 nooit meer uitgevoerd. Toch moet deze eerste kortstondige hofervaring hem hebben voorbereid op zijn later bestaan als hofcomponist in Parijs (vanaf 1805) en Berlijn (vanaf 1820). Hij zou er zijn bekendste werken schrijven, waardoor hij wereldberoemd werd en anderen, waaronder Wagner, beïnvloedde.

Van *I Quadri Parlante* kenden musicologen lange tijd alleen nog de titel. Pas in de jaren 1990 werd het enige bekende exemplaar van het gedrukte libretto teruggevonden in de muziekbibliotheek van de universiteit van Berkeley in Californië. In 2016 vonden wij de bijbehorende muziek terug in de kasteelbibliotheek in Hingene. Het libretto, van de hand van de verder onbekende Gaetano Bongiardino, is opgedragen aan koning Ferdinand. Een recensent schreef nu dat het verhaal van de ontdekking van de partituur spannender is dan het verhaal uit het libretto.

Jesi, 2024: De sprekende schilderijen weer tot leven gewekt

Samen met Ursula, 9de hertogin d'Ursel, en Jan Dewilde (Studiecentrum voor Vlaamse muziek) werden we officieel ontvangen door de Fondazione en vertegenwoordigers van Jesi en Maiolati. Zij waren verguld met de komst van 'la Duchessa' en wilden haar het liefst aanspreken met 'Your Grace', wat de hertogin weglachte met de mededeling dat in Frankrijk iedere vrouw gewoonweg 'Madame' wordt genoemd en dat van protocol helemaal geen sprake meer was.

Bij de welkomstlunch en het bezoek aan Maiolati vertelden onze Italiaanse vrienden hoe bijzonder het was om met onze partituren een andere Spontini te kunnen tonen. Zij hadden de gelegenheid aangegrepen om de vierde editie van de Josef Svoboda-wedstrijd voor het ontwerpen van decor en kostuums uit te schrijven. Deze wedstrijd stond open voor studenten van de tweejarige specialisatiecursus in scenografie van de zes nationale Academies voor Schone Kunsten. De jury koos uiteindelijk voor het decorontwerp van Alessandra Bianchettin en het kostuumontwerp van Asya Fusani van de Academie van Carrara. Zij konden, als een soort stage, gedurende de gehele productieperiode samenwerken met de regisseur, de dirigent en de cast. Ook voor het orkest, het Time Machine Ensemble, en de zangers waren bijna uitsluitend jonge musici gekozen. Net zoals de jonge Spontini in 1800 de kans kreeg om zijn kunnen te tonen, zo kregen jonge artiesten nu de kans om zichzelf te bewijzen.

Nog maar eens bleek hoe opmerkelijk het is dat in een kleine provinciestad als Jesi met nauwelijks 40.000 inwoners een historisch operahuis bloeit, met een eigen kostuum- en decoratelier. Het Teatro Pergolesi stamt uit 1798, heeft een capaciteit van 680 plaatsen en is een van de 29 theaters in heel Italië die erkend zijn als 'Teatro di Tradizione'.

De première op 29 november 2024

Toen dirigent Giulio Prandi het Time Machine Ensemble zeer bezielde begon te dirigeren, konden we volop genieten van een historisch verantwoorde muziekuitvoering. Decor en kostuums hadden evenwel een geslaagde hedendaagse twist gekregen. De hectische plot werd weerspiegeld in het voortdurend wisselende scènebeeld van een grote roterende multifunctionele kubus vol deuren, ramen en kijkgaatjes, versierd met elementen van pop-art. De belichting was een wervelwind van kleuren die we ook zagen in de achttiende-eeuwse kostuums met moderne accessoires, sneakers en waanzinnige haar- en baardkleuren. Alles was zo *over the top* dat het stereotiepe verhaal

twee bedrijven lang bleef boeien, ook al doordat het speelplezier ervan af spatte.

Het verhaal speelt zich af in het Napolitaanse huis van de oudere Don Bertoldo, een rijke maar lichtgelovige koopman. Zijn slimme jonge huishoudster Chiarella is het liefje van zijn bediende Menicuccio. Zijn kamermeisje Bettina is het liefje van Falloppa, de broer van huishoudster Chiarella. Naast het personeel van Don Bertoldo spelen ook zijn nichtje Donna Rosina en haar verloofde kapitein Belfiore mee. In de woorden van regisseur Gianni Marras ontstaat er 'een carrousel van misverstanden en vermommingen, geplaagd en jaloezie' zodra Chiarella de grens tussen de sociale klassen wil doorbreken. Terwijl ze de liefde van de Napolitaans-spreekende Menicuccio minacht, probeert ze kapitein Belfiore te verleiden en valt ook Don Bertoldo zelf voor haar charmes.

Uiteindelijk hebben Don Bertoldo en Donna Rosina haar door en lokken ze Chiarella in de val. Ze verschuilen zich allebei achter een portret, terwijl Chiarella opschept over haar veroveringen. De sprekende portretten vervloeken haar en de doodsbange Chiarella wordt ontmaskerd. Aan het einde komt alles goed: de drie oorspronkelijke koppels zijn weer samen, de sociale orde is hersteld en Don Bertoldo beseft dat de passionele liefde iets is voor jonge mensen.

Reacties

Hertogin Ursula vatte onze indrukken naderhand mooi samen: 'De opera viel bij iedereen in de smaak. Ik vind hem muzikaal gezien harmonieuzer dan *Le Metamorfosi di Pasquale*. Het onderwerp is intiemer en overtuigender voor dit soort muziek, met de zes personages in voortdurende interactie. De mise en scène en de uitvoering waren fantastisch, vooral door het zeer jonge en enthousiaste team. Als toegift kregen driejarige uitvoerders (o.a. Prandi) en Federico Agostinelli een *happy birthday* toegezongen. Het was een erg geslaagde voorstelling en de applausmeter is geëxplodeerd.'

In de gespecialiseerde pers verschenen lovende reacties. *OperaClick*, *quotidiano di*

informazione operistica e musicale schreef: 'De verfijnde orkestratiestijl is een voorbode voor wat later de meesterwerken van de Parijse en Berlijnse jaren zouden worden. Kortom, plezierige muziek, maar ook muziek waarin Spontini citeert uit eigen werk en uit Mozarts *Così fan tutte* en *Le nozze di Figaro*. De regie van Gianni Marras is perfect geïntegreerd in de scenische context, met zeer smakelijke momenten zoals de twee vermommingen. Het Time Machine Ensemble presteerde uitstekend onder leiding van Giulio Prandi. Hij slaagde erin om deze onbekende partituur uit te voeren met dynamische tempi en een helder orkestgeluid.'

Recensioni-Opera schreef: 'De cast bestaande uit jonge stemmen werd met zorg gekozen, ook gezien de moeilijkheid om een vrijwel onbekend werk aan te pakken. Alfonso Michele Ciulla toonde in de rol van Don Bertoldo een zelfverzekerde podiumprésence. Davide Chiodo is een hilarische Menicuccio met uitstekende komische timing en een stevige stem. Martina Tragni staat als Chiarella mooi en nonchalant op het podium en beschikt over een stem met een aanzienlijk bereik. Michela Antenucci vertolkte Rosina met vlotte zang en uitstekende dictie. Giada Borrelli heeft als Bettina een weelderige en uniforme zang. Giuseppe Di Giacinto is een overtuigende Kapitein Belfiore. Francesco Tuppo vertolkte de rol van Falloppa met een helder timbre en levendig acteerwerk. Een uiterst interessante herontdekking van deze zeldzame parel.'

Waar sommige recensenten invloed van Mozart zagen, hoorden anderen vooral gelijkenissen met de jonge Rossini, waarop Spontini invloed moet gehad hebben. Dit jeugdwerk bevindt zich muzikaal en historisch gezien inderdaad tussen Mozart en Rossini. We kijken dan ook uit naar onze derde opera uit zijn Italiaanse periode (geschreven voor Rome in 1801) en de cantate (1806) die het begin inluit van zijn Franse periode. ■

MARCEL DE COCK

... van alle veranderingen ...
 ... van de Coninc ...
 ... van alle guldens ...
 ... van alle guldens ...
 ... van alle guldens ...

... van alle guldens ...
 ... van alle guldens ...
 ... van alle guldens ...

ij Alnn heer Cunrard Van Orselle Riddere Baender Bierre van

Dobelen, mit Doctoren, ...
 ... van de Coninc ...

W ij Albert Grade Van Orselle Hiscoute Van Givres Baron van

Poboue Pierre van ...
 ... van de Coninc ...

Me ...
 ... van ...
 ...

Int Jaer ons ...
 Heeren 1706

‘WAT MENIGEN HEDENDAAGSCHEN SCHOONSCHRIJVER DOET BLOZEN’

Onlangs werd een bijzonder stuk uit de collectie van de hertog d’Ursel gerestaureerd. Het reglement van de Hingense Sint-Sebastiaansgilde dateert uit 1701 en werd verrassend genoeg geschreven en geïllustreerd door ... een zestienjarige knaap.

‘Het reglement van de Sint-Sebastiaansgilde meet ongeveer 114 bij 60 centimeter’, zegt boek- en papierrestaurator Marijn de Valk. ‘Het perkament werd met ijzer-gallusinkt beschreven en met gouache beschilderd. Het geheel is in het verleden op een linnen doek geplakt en vervolgens op een houten spieraam gespannen.’ In 2009 gaf Stéphane, 10de hertog d’Ursel, dit reglement samen met duizenden boeken en tientallen schilderijen, meubels en siervoorwerpen in bruikleen.

Meer dan honderd jaar geleden was zijn betovergrootvader Joseph, 6de hertog, al even goedhartig. In *De geschiedenis der Gemeente Hingene uit 1894* schrijft Leopold Mees: ‘Het oud reglement (...) wierd ons door de welwillendheid van den hertog van Ursel ter hand gesteld. Het is afgemaakt ten jaren 1701 door zekeren Franciscus Van Laken. Kunstig in gotisch karakter met de pen geschreven, en van onder geïllustreerd met eenen Sebastiaan aan eenen boomstam gebonden, en wiens lichaam met pijlen wordt beshoten, zoude het menigen hedendaagschen schoonschrijver doen blozen, zoo net is het afgewerkt.’

De schuttersgilde was inderdaad gewijd aan Sint-Sebastiaan, de patroonheilige van de (boog)schutters. Ze werd vermoedelijk

heropgericht rond 1600 en – volgens de aanhef van het reglement – in 1628 bevestigd door Conrard Schetz d’Ursel (1553–1632), baron van Hoboken en heer van Hingene. De gilde had oorspronkelijk een dubbele functie: enerzijds als religieuze broederschap die de verering van Sint-Sebastiaan bevorderde, anderzijds als militaire organisatie die de lokale gemeenschap beschermde. Leden oefenden met pijl en boog en konden worden opgeroepen om het dorp te verdedigen. Maar in de praktijk speelde de gilde vooral een rol in het sociale leven in Hingene. Ze organiseerde schietwedstrijden op de staande wip, nam deel aan religieuze processies en ondersteunde haar veertigtal leden in tijden van nood, zoals ziekte of armoede.

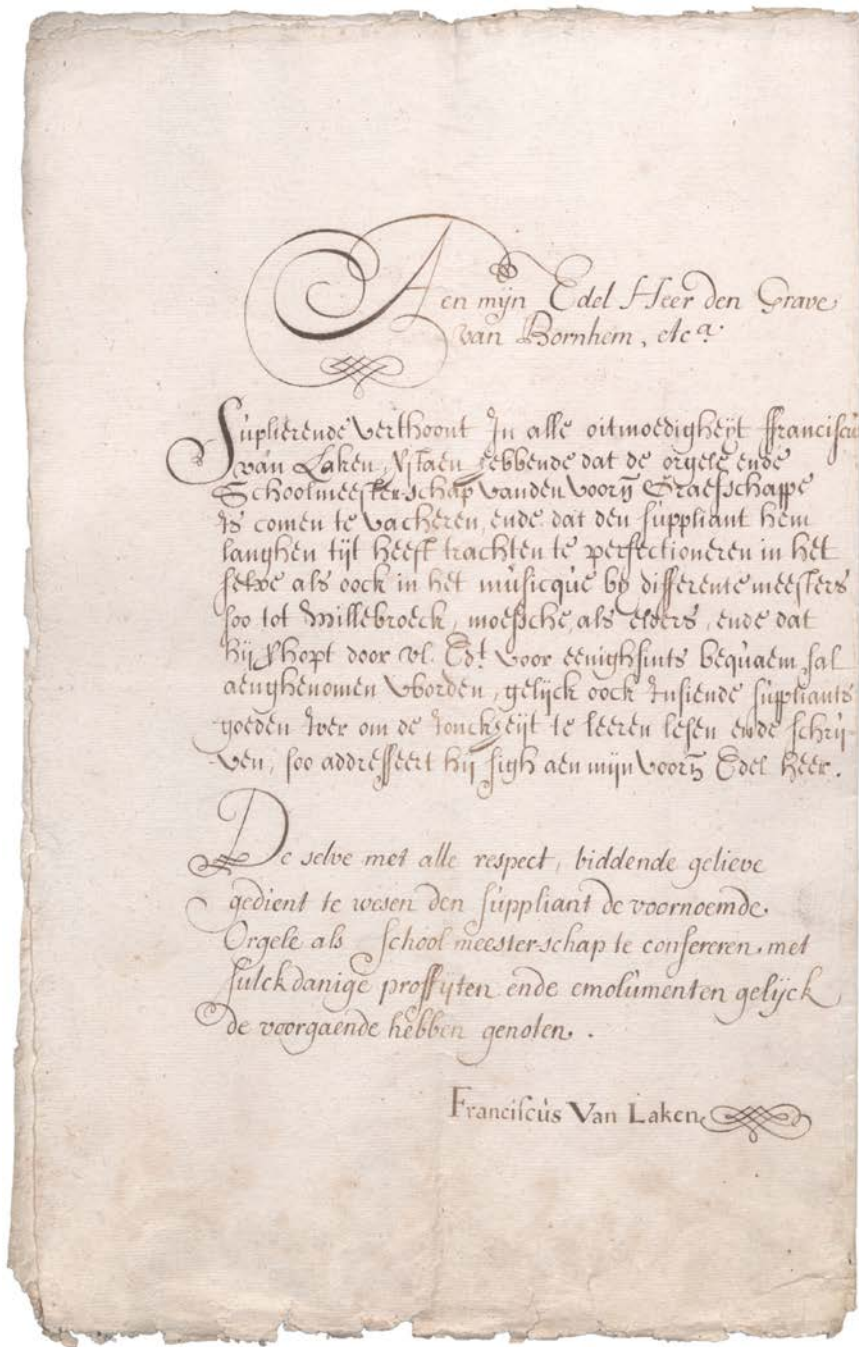
De feestelijke bijeenkomsten, maaltijden en drinkgelagen sprongen misschien wel het meest in het oog. Op de kermisdagen in Hingene, Wintam, Eikevliet en Bornem, de twee schietdagen, Sacramentsdag (de donderdag na Pinksteren) en natuurlijk Sint-Sebastiaansdag (20 januari) werden altijd meerdere vaten bier soldaat gemaakt. In het reglement staan niet alleen de richtlijnen voor het functioneren van de gilde en wie wat moet betalen, maar lezen we ook de boetes voor ongewenst gedrag. Zo weten we dat ook in de 17de eeuw niet iedereen altijd kwam opdagen voor misvieringen en processies, dat er tijdens vergaderingen en maaltijden ‘onbehoorlijke woorden’ werden gesproken, dat er tijdens wedstrijden werd ‘gegeckt oft gespot’ met degenen die ‘qualijck schieten’ en dat de instructies van de hoofdman regelmatig werden ‘gerefugeert’.

Het perkament werd in 1701 gemaakt in opdracht van Conrard-Albert, 3de graaf

en later 1ste hertog d’Ursel (1665–1738). De schrijver zette er fier zijn handtekening onder. In 1894 had lokaal historicus Leopold Mees geen idee wie deze ‘zekeren’ Franciscus Van Laken was. Heel anders is het gesteld met zijn verre opvolger Benny Croket (en zijn computer). Toen ik hem vroeg of hij me meer kon vertellen over dit bijzonder stuk kreeg ik per kerende niet alleen uitleg over de geschiedenis van de gilde, de belangrijkste uitgaven in de 17de eeuw, de strubbelingen tussen de gilden van Hingene en Bornem en de ligging van het schuttershof, maar ook ... een uitgebreide biografie van Franciscus Van Laken!

‘Franciscus wordt geboren in Hingene op 20 februari 1686 als zoon van Joos Van Laeken en Joanna Poellaert’, zegt Benny Croket. ‘Wanneer hij in 1701 het reglement kopieert en illustreert, is hij dus een knaap van bijna zestien jaar. In 1705 solliciteert hij bij de graaf van Bornem, waar zowel de functie van organist als van schoolmeester vacant zijn. Na een zwerige aanhef volgt de warme aanbeveling door de pastoor van Hingene dat de kandidaat “*sich langhen tijt heeft trachten te perfectioneren in het school als oock in het musique bij differente meesters in Willebroek, Moessche [Moerzeke] en elders*” en dat hij uitermate geschikt is om “*de jonckheijt te leeren lesen ende schrijven*”. Nadat hij een gelijke vergoeding vraagt als zijn voorganger, ondertekent Franciscus met dezelfde handtekening als op het gildereglement.’

‘In 1705 lukt het nog niet, maar vijf jaar later wordt hij effectief aangesteld als schoolmeester. De Bornemse kerkrekeningen vermelden hem regelmatig voor het schrijven van muziekboekjes, het schilderen van kermisvaantjes en het restaureren van schilderijen en beelden. In 1711 schrijft hij ook het (momenteel spoorloze) reglement van de Hingense Broederschap van de Zoete Naam Jezus, dat net zoals dat van de Sint-Sebastiaansgilde gesigneerd en versierd is met putti, banderollen en festoenen. Franciscus is dan al enige tijd getrouwd met Angelina De Myulder en ze krijgen meerdere kinderen, waarvan er enkele jong overlijden. In 1720 verhuist het gezin terug naar

Sollicitatiebrief van Franciscus Van Laken aan de graaf van Bornem (1705) - Kasteelarchief Bornem, Série 2, Carton 15, Liasse 6

Hingene. Twee decennia nadat Conrard-Albert hem de opdracht gaf om het gildereglement te schrijven, stelt hij Franciscus aan als opvolger van de pas overleden koster en organist van de kerk. Ze wonen in een hofstede langs de Kleine Kouterweg, de huidige Frans Van Haelenstraat, waar hij ook een privéschool uitbaat.

‘Ook in zijn nieuwe job kan Franciscus zich artistiek uitleven. Wanneer de

kerkfabriek van Hingene bij Adrianus Nijs, bekend beeldensnijder uit Temse, een nieuw Sint-Jobbeeld koopt, is het de koster die het levensecht beschildert. Hij werkt ook voor de naburige parochie van Nattenhaasdonk. In 1733 maakt hij een nieuwe troon voor het beeld van Sint-Margaretha. Het jaar daarop verkoopt hij een orgeltje om te gebruiken in de kerk, wordt hij betaald voor de herstelling van de biechtstoel en snijdt hij een Christus-

corpus voor de calvarie op het kerkhof. Dat beeld wordt nog steeds bewaard in de kerk van Wintam. Wanneer Franciscus Van Laeken in april 1763 overlijdt, volgt zijn zoon Judocus hem op als koster.’

Die andere tastbare herinnering aan Franciscus Van Laken was na meer dan driehonderd jaar in bijzonder slechte staat. ‘Het perkament van het gildereglement was over de hele oppervlakte vuil en bros,’ zegt restaurator Marijn de Valk, ‘waarschijnlijk als gevolg van langdurige blootstelling aan licht. Ook was er waterschade, zichtbaar als uitgelopen en verdwenen inkt en vlekken in het perkament. Er waren scheuren en lacunes, vooral langs de randen waar nagels het stuk hebben beschadigd. In het verleden werden lacunes opgevuld met vierkante stukken perkament langs de achterzijde die met waterverf waren bijgekleurd.’

‘Ik heb het linnen losgemaakt en van het houten frame genomen. Met een vochtig watje heb ik de oude reparaties en lijmresten weggehaald, om spanning in het perkament te voorkomen. Dit moest voorzichtig gebeuren, om activatie van de inktvraat en het uitlopen van de watergevoelige pigmenten te voorkomen. Na een droogreiniging heb ik het perkament hersteld met Japans papier in de juiste kleur en dikte. De herstellende delen heb ik bijgewerkt en visueel in balans gebracht. Tot slot heb ik het stuk gemonteerd op zuurvrij honingraatkarton, met stroken Japans papier die schommelingen in luchtvochtigheid opvangen. Zo blijft het perkament vlak en beschermd, terwijl de strookjes bij te grote spanning kunnen scheuren zonder het stuk te beschadigen.’

In 1701 wilde een jonge, getalenteerde Hingenaar tonen wat hij in zijn mars had. Hij zou ongetwijfeld bijzonder vereerd zijn, mocht hij hebben geweten dat er driehonderdvierentwintig jaar later nog steeds over hem wordt geschreven én dat zijn meesterstuk komende zomer te zien zal zijn in het kasteel. ■

KOEN DE VLIAGER-DE WILDE
Kasteel d'Ursel

AGENDA

Op stap met de hertog

Via de monumentale poorten betreed je een oase van rust. Kom picknicken met zicht op het kasteel of speel op de uitgestrekte grasvelden. Wandelpaden leiden je langs waterpartijen en door oude dreven en met wat geluk zie je onderweg een eekhoorn, een roofvogel of een ree. In onze wandelbrochure *Op stap met de hertog*, die je vindt in het poortgebouw, verneem je alles over de geschiedenis van het kasteeldomein.

Info

www.kasteeldursel.be

Groepsbezoeken

Op weekdays tot en met 12 september (na reservatie) · 12 euro per persoon (minimum 120 euro) plus 80 euro per gids (maximum 15 personen per groep). Voor of na je bezoek kan je ook genieten van cava (5 euro), koffie (4 euro) of koffie en taart (9 euro) in de spiegelzaal.

Lees meer op pagina 3.

Info en reservatie

Kasteel d'Ursel

info@kasteeldursel.be

Concert met Ryelandt Trio, Seamus Hickey & Linde Verjans

Zondag 2 februari 2025 · van 11 uur tot 12.30 uur
20 euro en kortingstarieven (aperitief inbegrepen)

Het Ryelandt Ensemble bracht eind 2024 een nieuw album uit met verborgen schatten uit het Brugse fin-de-siècle. Het brengt de unieke kamermuziek van Joseph Ryelandt en Karel Mestdagh, beiden voormalige directeurs van het Conservatorium van Brugge, weer tot leven. Geïnspireerd door hun thuisstad en het romantische klankidoom van componisten als Johannes Brahms, schilderden deze Bruggelingen elk hun stad op een eigen, verrassende manier.

Met deze langverwachte release nodigt het ensemble luisteraars uit om vergeten meesterwerken van Belgische bodem te ontdekken. Voor deze gelegenheid wordt het Ryelandt Trio bijgestaan door topmuzikanten Seamus Hickey (altviolist van het Sonoro Quartet) en Linde Verjans (eerste violiste van het Triunfal Quintet). Mis deze herontdekking niet!

Info en reservatie

CC Ter Dilft | 03 890 69 30 | www.terdilft.be

Susato Trio © Nicha Rodboon

Winterbal *Les Années folles*

Zaterdag 15 februari 2025 · van 19.30 uur tot middernacht · 95 euro (inclusief dranken, buffet, foto's en initiatie in de namiddag)

Tijdens het Winterbal keren we terug naar de jaren twintig van de vorige eeuw, bekend als de *Roaring Twenties* (in de Verenigde Staten) of *Les Années Folles* (in Frankrijk). Het was een periode van intense sociale, culturele en artistieke activiteit die begon na de Eerste Wereldoorlog en eindigde met de economische problemen van de Grote Depressie.

Ook in de balzaal verschenen er heel wat nieuwe dansen: van de charleston, de foxtrot en de shimmy over de tango, de samba en de pasodoble tot meer onbekende, maar sympathieke dansjes zoals de Waverly of de Lambeth Walk.

Tijdens het bal leidt dansmeester Julien Tiberghien je door de passen en figuren. Eric Mathot en zijn Tivoli Band zorgen voor de muziek (piano, viool, contrabas, slagwerk, fluit en klarinet). Jurken en kostuums volgen uiteraard de mode uit de periode 1920–1929!

Het Winterbal is **VOLZET**. Wil je in de toekomst als eerste op de hoogte zijn van de historische dansactiviteiten? Stuur dan een mailtje naar info@kasteeldursel.be.

Concert met Dimitrios Kritikos

Zondag 2 maart 2025 van 11 tot 12.30 uur
17 euro en kortingstarieven (aperitief inbegrepen)

Lees meer op pagina 8 en 9.

Info en reservatie

CC Ter Dilft | 03 890 69 30 | www.terdilft.be

Concert met Jos Van Immerseel

Zondag 16 maart 2025 van 11 tot 12.30 uur
20 euro en kortingstarieven (aperitief inbegrepen)

Jos van Immerseel vraagt nauwelijks introductie. Tijdens dit concert brengt hij een sonate van de jonge Beethoven, afkomstig van zijn veelgeprezen driedubbel-cd *Piano Works*

of the Young Beethoven (2019, Alpha Classics). Daarnaast staan werken van Haydn en Mozart op het programma, waarmee hij een fascinerend beeld schetst van Beethovens muzikale context.

Van Immerseel bespeelt een Christopher Clarke Hammerflügel, een reconstructie van een instrument van Anton Walter uit het einde van de 18de eeuw. Het originele instrument bevindt zich in het Germanisches Nationalmuseum in Nürnberg. Met zijn diepgaande kennis van Beethoven en diens tijdgenoten biedt Van Immerseel een unieke interpretatie. Hij verkent minder bekende aspecten van deze componisten en onthult hun muzikale opvattingen via zijn authentieke uitvoeringen.

Info en reservatie

CC Ter Dilft | 03 890 69 30 | www.terdilft.be

Concerten

La Primavera Pianistica Competition

Donderdag 20 maart, vrijdag 21 maart en zaterdag 22 maart 2025 · van 20 tot 21.30 uur
Deelname is gratis, maar na elk concert vragen we een vrije bijdrage die wordt verdeeld onder de jonge pianisten. Reserveren kan voor meerdere data.

Lees meer op pagina 8 en 9.

Info en reservatie

Kasteel d'Ursel

info@kasteeldursel.be

Concert met Susato Trio

Zondag 27 april 2025 van 11 tot 12.30 uur
17 euro en kortingstarieven (aperitief inbegrepen)

Het Susato Trio, winnaar van Supernova 2024, nodigt je uit voor een reis door de kern van de 19de-eeuwse romantiek. Ze beginnen met Josef Suks *Élégie, op. 23* (1902), een werk dat verdriet en introspectie ademt met beklijvende melodieën en rijke harmonieën, doordrenkt van verlangen en nostalgie. Vervolgens spelen ze Schumanns *Phantasiestücke, op. 88*, vier korte maar meesterlijke karakterstukken die perfect de essentie van zijn kamermuziek weer geven. Als afsluiter brengt het trio Brahms' meeslepende *Pianotrio nr. 2*, een hoogtepunt van romantische kamermuziek.

Info en reservatie

CC Ter Dilft | 03 890 69 30 | www.terdilft.be

Foto's: © Willem Rosiers

Winterbal (1774-1789)

Op zaterdag 30 november 2024 keerden we terug naar de tijd van de Franse koning Lodewijk XVI, de periode tussen 1774 en 1789. Dansmeester Lieven Baert leidde de aanwezigen door de passen en figuren van een hele reeks contredansen, maar er stonden ook enkele quadrilles met vier, acht, twaalf of meer dansers op het programma. Het volgende Winterbal heeft plaats op 15 februari, maar is helaas volzet. Wil je in de toekomst als eerste op de hoogte zijn van de historische dansactiviteiten? Stuur dan een mailtje naar info@kasteeldursel.be.